

Miljøstyrelsen

Sendt per mail til:

mst@mst.dk

med angivelse af j.nr. 2021 - 23026 i emnefeltet

Vingsted, den 9. juli, 2021.

Kommentarer til udkast til Forvaltningsplan for skarv

Danmarks Sportsfiskerforbund takker for muligheden for at afgive kommentarer til udkastet til en ny forvaltningsplan for skarv.

Den fungerende plan, der blev vedtaget for godt 5 år siden, har vist sig ikke at kunne håndtere flere af de udfordringer, som er ellers formålet med forvaltningsplanen.

Jeg tillader mig her at nævne nogle veldokumenterede eksempler:

- Der er stadig en meget stor dødelighed på laks og havørred i Skjern Å-systemet. Bare i smoltudtræksperioden, der varer nogle få uger, dør cirka halvdelen af laksesmoltene på grund af skarvprædation.
- Bestanden af bækørred i de danske vandløb er reduceret markant, som dokumenteret her¹. Det nævnes i rapporten, at skarv er en vigtig faktor.
- Dette er blevet bekræftet af nye undersøgelser fra 2021, udført af DTU Aqua, som blandt andet viste, at op imod 98 % af ørrederne på en strækning i Vejle Å døde på få måneder hen over vinteren². De skyldige – skarverne – blev fotograferet på vildtkameraer.
- Stallingerne i en lang række vandløb er blevet decimeret så voldsomt af skarvprædation, at arten netop er blevet fredet i en ny femårig periode. Det vil dog ikke hjælpe på bestandene, idet de slet ikke hjemtages af lystfiskerne.
- Det er gået helt galt i Råsted Lilleå i Storåsystemet, hvor DTU Aqua vurderer, at stallingen er meget tæt på at uddø³. Arten har været i Råsted Lille å i tusindvis af år. Årsag til situationen: Skarvprædation.

¹ <https://www.fiskepleje.dk/nyheder/2021/01/baekoerred?id=2fd58961-c7fd-4037-98f2-db66f3591d10>

² <https://www.fiskepleje.dk/nyheder/Nyhed?id={84E3BC27-D868-4ECE-B771-0450D7D8F55F}>

³ https://www.fiskepleje.dk/nyheder/2013/09/130929_fiskebestand_i_raasted-lilleaa?id=c6d253ba-e185-4918-93d6-8680b0b42ac4

Hver gang skarvens mulige påvirkning i vandløb undersøges, kommer man frem til, at de har en stor negativ indflydelse. Det viser, at det ikke længere kan kaldes et lokalt problem. Og situationen i vandløbene er i år simpelthen så dramatisk, at det ville medføre et ramaskrig blandt andre end lystfiskere, hvis det drejede sig om dyr, der kunne ses med det blotte øje.

Efter de kolde uger i januar-februar, hvor søer og fjorde blev dækket af is, var der en veritabel invasion af skarv i en lang række vandløb. Kulden betød, at en del af de overvintrende skarver var nødt til at fiske i strømmende vand for at overleve. Fuglene blev observeret i vandløbene, og selv om de blev søgt bortskræmt, og en del af dem blev skudt, så var det selvfølgelig ikke muligt af skræmme alle fugle væk fra åerne.

Konklusionen er enslydende fra Nordjylland til Grænsen: Der er stort set ingen fisk tilbage i vandløbene. Det kunne lyde som en overdrivelse, men DTU Aquas forsøg, der netop blev udført denne vinter, og som viste en dødelig på helt op imod 98 %, kan bekræfte de mange observationer. En så stor dødelighed kan ingen arter eller bestande klare.

Konsekvensen er, at en række fiskearter, som opholder sig udelukkende i ferskvand – som fx stalling, bækørred og strømskalle – mange steder balancerer på kanten af udryddelse.

Andre arter, der som en del af livscyklus opholder sig havet som fx laks og havørred, klarer sig bedre. Men bestandene er også blevet reduceret, fordi de i deres ungdomsstadie opholder sig i vandløbene. Fx var der en nedgang i lakseopgangen i Skjern Å på cirka 40 % i årene efter seneste længere periode med isdække tilbage i 2009-2010. Og havørrederne op til 50-60cm's længde, der opholder sig kystnært og ofte i fjorde og vandløbsmundinger er her udsat for skarvprædation, som betyder, at havørreden reelt er i krise i flere vandløb – Skjern Å for eksempel.

Vi anerkender, at vintersituationen med isdække er meget svær at håndtere, men dødelighederne fra Skjern Å på laksesmolt og den generelle nedgang på havørred sker også i år uden ekstrem kulde. Vi mener derfor, at der er behov for nye initiativer og en ny tilgang til reguleringen, som kan begrænse skarvernes nuværende prædationstryk.

Vi vurderer, at der er enkelte brugbare initiativer i udkastet, særligt, at der lægges op til, at der skal gives rådgivning, som kan være med til at effektivisere bortskræmning og regulering. Men der er begrænsninger i mulighederne – det kommer jeg tilbage til senere – der virker ulogiske, og som gør det besværligt at gennemføre en effektiv bortskræmning/regulering.

En af de måske største hurdler i forhold til at nå en god effekt af arbejdet med at friholde vandløb for skarv er, at de tilladelser, der gives, i nogle tilfælde har været af en sådan karakter, at de

både er demotiverende og nærmest ubrugelige. Jeg har nævnt det gentagne gange på møder i Skarvfølgegruppen, men jeg gør det atter: At give en tilladelse til regulering af 2 skarver per dag i en større å – og så ovenikøbet i et laksevandløb, hvor der også findes snæbel – giver ingen mening. Hverken i forhold til formålet med forvaltningen eller i forhold til at kunne få frivillige jægere til at bruge tid og ressourcer på at påtage sig en opgave, der i princippet ikke er i deres interesse. Vi håber virkelig, at fremtidige tilladelser i langt højere grad tager udgangspunkt i, at de skal forebygge mod den nuværende prædation, der i flere vandløb ligger på alt for højt et niveau.

Mulighederne for effektiv regulering i ferskvand og fredningsbælter forudsætter som nævnt, at tilladelserne gør det muligt at opnå god effekt. Den problemstilling håber vi bliver adresseret, når den nye forvaltningsplan skal udmøntes i praksis.

Med disse indledende ord, har vi en række kommentarer til udkastet, som for overblikkets skyld er opsummeret på sidste side i dette høringssvar.

I indledningen nævnes, at formålet er at sikre en balanceret forvaltning, der kan være med til *”at bevare en levedygtig bestand af skarv som en del af den danske natur”*. Danmarks Sportsfiskerforbund er helt enig i denne tilgang, og vi kan konstatere, at det til fulde er lykkedes. Men det andet ben – *”gennem fleksible og lokalt tilpassede forvaltningsredskaber på lokalt plan at mindske konflikter med fiskeri og reducere prædation på sårbare fiskebestande”* er desværre ikke lykkedes i samme omfang. Set herfra bør det få den konsekvens, at fremtidige tilladelser til regulering i højere grad bør tage sit udgangspunkt i dette sidste udsagn.

Et andet udsagn i indledningen – *”Reguleringen ønskes mere målrettet og via blandt andet krav om en koordineret indsats i ferske vande, er det hensigten at reguleringen skal have en effekt på det bestemte tidspunkt på året i det specifikke område, hvor skarven udgør en konflikt”* – er blevet tolket af vores medlemmer som en begrænsning i mulighederne for at kunne regulere. Gennem vores tilstedeværelse i Følgegruppen ved jeg, at det ikke har været hensigten, og det står også senere formuleret i planen, at meningen med kravet er, at de frivillige skal have rådgivning og hjælp til at sikre den bedste effekt af deres indsats. Det er meget vigtigt, at denne tilgang fastholdes, sådan at kravet om koordinering ikke bliver en forhindring. Jeg nævner det, fordi det allerede i dag kan være svært at organisere regulering, og hvis kravet om koordinering bliver fortolket for rigtigt ude i de lokale afdelinger, der skal give tilladelserne, så vil det være en ikke-ønskværdig begrænsning. Vi er dog som skrevet positive over for konceptet – ikke mindst fordi, det er en del af vores fælles forståelsespapir med DN, som vi i fællesskab sendte til Miljøstyrelsen for års tid siden.

I afsnit 2.2. **Fødesøgning og fødevalg** nævnes undersøgelser af skarvens fødebiologi. Og det er selvfølgelig relevant at nævne – ligesom den objektive gennemgang af skarvens biologi. Hvis man læser disse afsnit, får man dog ikke et indtryk af, hvori konflikten består. Og det står faktisk heller ikke ret udførligt senere i udkastet. Listen over danske undersøgelser, der dokumenterer skarvens påvirkning på fiskebestandene, er ellers lang. Og der bør efter vores mening være et afsnit, der kort og præcist uddrager essensen af disse undersøgelser. Simpelthen fordi alle, der ikke er inde i stoffet, og som derfor ikke kender til litteraturen på området, ikke får en reel introduktion til problemernes omfang. Det er især problematisk, fordi denne plan ikke har en udløbsdato.

I afsnit 2.4. **Træk og overvintring** nævnes, at ynglefuglene vender tilbage til ynglekolonierne mellem 10. marts og 10. april. Denne sidste dato – den 10. april – bør derfor skrives ind i den reviderede vildtskadebekendtgørelse, der kommer i høring i 2022, med henblik på, at det skal være skæringsdatoen for, hvor længe man skal kunne skræmme/skyde fugle for at forebygge, at de etablerer en ynglekoloni. Skæringsdatoen er i dag den 31. marts – og den har vist sig utilstrækkelig fx i forbindelse med en indsats med at friholde et område ved Kielstrup Sø for ynglefugle.

I afsnit 2.6. **Skarvernes samlede antal hen over året** er der et underafsnit, der hedder **Forhold af betydning for antallet af skarver i et lokalområde**. Heri nævnes at mindre vandløb og mindre søer vil få besøg af færre skarver end de store vandområder. Dette er rigtigt, men en vigtig lære fra de senere års forskning er, at selv få fugle – mindre end 5-10 stykker – kan æde en stor del af fiskene i vandløb, som undersøgelsen fra Kongeåen viste. Jeg nævner dette, fordi udmøntningen af planen ikke må den konsekvens, at man nedtoner udfordringerne i de små vandløb og søer.

I afsnit 4.1. **Mål og indsatser for forvaltning af skarv i Danmark** nævnes det flere gange, at problemerne skal forvaltes lokalt. Danmarks Sportsfiskerforbund er helt enige i, at det primært er lokalt, udfordringerne skal håndteres. Men forskningen viser, at skarverne rigtig mange steder forårsager problemer for fiskebestandene – det gælder også i de marine områder – så spørgsmålet er, om en lokal indsats er tilstrækkelig. Det kommer selvfølgelig an på, hvordan lokalt fortolkes. Når man eksempelvis ikke ønsker kolonier i Vadehavet og fiskende skarver i vandløb med snæbel, så bliver man jo nødt til at forvalte på et større område. En mere nuanceret

beskrivelse af dette kunne være ønskværdigt og relevant. At undersøgelserne fra ferskvand samtidig dokumenterer, at skarvens tilstedeværelse alle steder medfører kæmpestore og ikke-bæredygtige dødeligheder for fiskene, accentuerer behovet for en lidt mere nuanceret beskrivelse.

Under punkt to og tre i samme afsnit nævnes nogle mål for forvaltningsplanen. Der står blandt andet som mål:

- "2. Reducere skarvens prædation på sårbare fiskebestande i ferskvand i udvalgte områder såsom vandløb med snæbel og stalling
- "3. Reducere skarvprædationen på ungfisk og smolt af laks og unikke eller sårbare bestande af hav- og bækørred i vandløb samt ved udtræk i marine områder, herunder flaskehalse, så som fredningsbælter, så prædationen i videst muligt omfang ikke overstiger et niveau, der muliggør fremgang for fiskebestandene".

Hensigten med ovenstående formuleringer er rigtig fin og viser en nuanceret tilgang, men for bestande, der i forvejen er banket i bund, er en fremgang nok ikke så svært at opnå. Vi synes derfor, at formuleringerne er for uambitiøse. Vi foreslår i stedet følgende formuleringer, der i øvrigt lægger sig op ad et af kriterierne, der skal til for at kunne opnå tilladelse til regulering (beskyttelse af rekreative interesser):

- I vandløb med snæbel skal skarvprædationen reduceres til et absolut minimum.
- I vandløb med stalling skal skarvprædationen reduceres til et absolut minimum.
- I vandløb med laks må skarvprædationen på ungfisk i vandløb og smolt i vandløb samt de marine trækruter og flaskehalse ikke overstige et niveau, der kan hindre et bæredygtigt fiskeri og fortsat fremgang for bestanden.
- I vandløb med unikke eller sårbare bestande af bæk- og havørred må skarvprædationen på ungfisk i vandløb og smolt i vandløb samt de marine trækruter og flaskehalse ikke overstige et niveau, der kan hindre et bæredygtigt fiskeri og fremgang for bestandene.

Under alle omstændigheder, bør der ikke stå "i vandløb med snæbel **og** stalling". Det findes reelt kun i nogle få Vadehavsvandløb. Så der bør stå "... med snæbel eller stalling" – hvilket sikkert også er hensigten.

Der står i samme afsnit, at formålet med planen også er "at minimere skarvens prædation på den truede europæiske ål til et niveau, hvor en øget rekruttering af glasål vil give anledning til en øget udvandring af blankål". Også et godt formål, som i øvrigt er utroligt relevant. Der er jo lavet en forvaltningsplan for ål, som jævnligt evalueres af EU. Den danske stat er således ansvarlig

over for EU, men jeg har endnu ikke set initiativer fra staten, der har været målrettet mod den prædation, som skarven påfører den stærkt truede ål. Ud over muligheden for at regulere ved ruser og bundgarn, giver denne plan heller ikke bud på, hvad der kan gøres for at begrænse prædationen. Det kunne give mening, at myndighederne i fremtiden har fokus på dette område, og indhenter info om, hvorvidt det er muligt at målrette forvaltningen af skarv med større fokus på ål.

På side 13 under afsnittet Regulering står, at der kan gives dispensation til regulering ”I de tilfælde, hvor der er tale om omfattende skader på fiskeri eller hvor der er behov for beskyttelse af anden fauna”. Dette bør opdateres, så det lever op til formålet med planen – altså tilføjes om, at det også handler om at sikre fiskebestandene.

Under afsnit 4.2.2 står: ”Ved ødelæggelse af æg og reder samt oliering af æg på privat areal, skal man have lodsejerens tilladelse, samt tilladelse til ødelæggelse af reder og æg samt oliering af æg fra Naturstyrelsen.” Danmarks Sportsfiskerforbund mener, at det i særlige tilfælde – for eksempel i vandløb med snæbel – skal være muligt at forvalte en koloni uden lodsejertilladelse.

Under samme afsnit står: ”I de seneste par år, er skarverne begyndt at søge føde i mindre vandløb, hvor de kan have en negativ påvirkning på ikke fuldt udvokset laks, ørred og stalling”. Det begyndte for alvor i vinteren 2009-2010. Forslag: ”Siden vinteren 2009-2010 er skarverne...”. Og det er ganske rigtigt, at de kan have negativ påvirkning – i det mindste i teorien. I praksis har vi set, at hver gang, det er undersøgt, så *har* de haft en negativ påvirkning. Hvis man ikke er inde i stoffet, så kunne man forledes til at tro, at åerne er så robuste, at det kun går rigtigt galt i sjældne tilfælde. Jeg ville derfor foretrække, at formuleringen blev: ”Siden vinteren 2009-2010 er skarverne begyndt at søge føde i vandløbene. Det har haft negativ påvirkning på bestandene af laks, ørred og stalling”.

I samme afsnit listes de prioriterede arter op. Der står således: ”Arterne er udvalgt på baggrund af faglig rådgivning fra DTU og drøftelser med interessenterne i skarvarbejdsgruppen. De prioriterede fiskearter er i lighed med tidligere; Laks (*Salmo salar*), Ørred (*Trutta trutta*), Stalling (*Thymalus thymalus*), Snæbel (*Coregonus oxyrhynchus*) og Ål (*Anguilla anguilla*)”. Alle meget relevante arter, men der mangler følgende to, som både er pressede og som fortjener udvidet beskyttelse, fordi de er genetisk unikke i danske farvande: Brakvandsgedde og brakvandsaborre. Begge arter er tilpasset livet i saltvand med tilpasninger, der adskiller dem fra deres artsfæller, der kun lever i ferskvand. Bemærk i øvrigt, at ørredens latinske navn er *Salmo trutta*.

I samme afsnit under **Kystområder og saltvand** gives der gode begrundelser for, hvorfor det er muligt at få tilladelse til at regulere ved ruseredskaber. Stort set alle de samme argumenter kan overføres på garn. Dette har været diskuteret i Skarvfølgegruppen og argumentet for ikke at medtage garn her er, at det ikke er dokumenteret, at skarv tager fisk i garnene. Det bør selvfølgelig undersøges, og hvis det kan dokumenteres, så bør dette afsnit ændres.

Det nævnes også under 4.2.2, at det er muligt at regulere i fredningsbælter. Udfordringen er, at der kun gives tilladelse til at regulere fra land og ikke fra båd. Fredningsbælter er 500 meter på begge sider af vandløbet og rækker 500 meter ud havet. Skarverne kan derfor nemt opholde sig uden for skudhold, men alligevel fouragere på de sårbare smolt eller mindre opgangsfisk i fredningsbælterne. Det bør derfor også være muligt at få tilladelse til at kunne regulere fra båd, hvis reguleringen skal give mening. Den nuværende praksis er – set herfra – et godt eksempel på gode intentioner, der desværre modarbejdes af en for stram udmøntning.

I tabel 4.3. er der en oversigt over forvaltning i ynglekolonierne. Der står blandt andet, at der tillades en mindre koloni at opstå på Langli. Det står også, at kolonien reguleres, hvis den overstiger 50 reder. Vi foreslår, at kolonien først kan tillades, når der er gunstig bevaringsstatus for snæbel og laks i Varde Å, som udmunder i samme område.

Der står også således om dispensationsmuligheder: ”Der kan gives tilladelse til regulering efter vildtskadebekendtgørelsens § 26 i særlige konkrete tilfælde, der falder uden for de ovenfor beskrevne situationer. Dette vil f.eks. inkludere, men ikke begrænse sig til, regulering i og ved akvakulturanlæg, ved erhvervsmæssige drevne lystfiskesøer (put and take søer) der er mindre end 5 ha., samt i forbindelse med udsætning af fisk.”. Hvis denne formulering betyder, at der ikke kan opnås tilladelse til regulering ved fiskesøer, der er større end 5 ha, så bør dette ændres. Der findes sandsynligvis kun meget få Put & Take-søer af den størrelse, men det giver under ingen omstændigheder mening, at de skal se deres investering og indtægtsgrundlag forsvinde i skarvmaver.

I afsnit 4.2.3. Koordineret indsats. Dette afsnit er nyt, og vi anser det for nyttigt, at der kan søges vejledning og rådgivning. Det bør give bedre resultater for de frivillige – og samtidig mere viden hos Naturstyrelsen, som jo skal være fagligt klædt på til at rådgive. Vi har forhåbninger om, at dette element i planen kan være med til at gøre en reel forskel. Og nævner igen, at det bør forvaltes ud fra hensigten – at støtte sårbare fiskebestande – og ikke være en begrænsning i mulighederne for at få tilladelse.

Under **4.2.6. Fremtidige initiativer** nævnes, at det vil blive taget op, hvorvidt der skal kunne søges tilladelse til lettere adgang til regulering i marine flaskehalse. Dette har også været debatteret i Følgegruppen, hvor vi har fået samme svar. Vi mener dog, at denne mulighed – baseret på viden om arternes livscyklus og vandringsmønstre – allerede nu bør implementeres.

I afsnit **4.4. Aktører i forvaltningen** beskrives, hvem der har ansvaret for forskellige dele af forvaltningen af skarv. Jeg savner her, at myndighederne tager et større ansvar for at sikre arter, der ikke fiskes efter, og som derfor ikke er på lystfiskernes eller de andre fiskeriinteressenters radar. Det drejer sig fx om sjældne og sårbare arter som snæbel, stavsild samt flod- og havlampret. Men det kunne i princippet være alle fiskearter, der vil kunne indgå som fødeemne for skarverne. Disse fiskearter er reelt uden beskyttelse, og her burde staten tage et større ansvar. Det kunne for eksempel være at organisere jægere ved Vidå-systemet til at hjælpe med at begrænse prædationen af snæbel. Hvis det allerede er sket, så lad os få mere af den slags.

For en række fiskearter som stalling, ørred og laks er skarven i dag den vigtigste begrænsende faktor. Vi anerkender, at de generelt dårlige miljøforhold i skarvens normale fourageringsområder spiller ind. Det kræver et langt, sejt træk at få det ændret – men en god forvaltning, der anerkender fiskenes pressede situation og agerer derefter, vil kunne gøre en forskel nu og her.

I høringsvaret har vi følgende forslag til ændringer i udkastet

- Der bør være et afsnit om skarvens negative påvirkning på fiskebestandene i vandløb, søer og marine områder.
- Forlængelse af skæringsdatoen til den 10. april, hvor det er muligt at forebygge mod etablering af kolonier.
- En formulering om, at forvaltning ikke nødvendigvis kun skal foregå på lokalt plan, men at det kan give mening at tænke i et større perspektiv.
- Nye formuleringer i afsnit 4.1 om formålet med planen:
 - I vandløb med snæbel skal skarvprædationen reduceres til et absolut minimum.
 - I vandløb med stalling skal skarvprædationen reduceres til et absolut minimum.
 - I vandløb med laks må skarvprædationen på ungfisk i vandløb og smolt i vandløb samt de marine trækruter og flaskehalse ikke overstige et niveau, der kan hindre et bæredygtigt fiskeri og fortsat fremgang for bestanden.
 - I vandløb med unikke eller sårbare bestande af bæk- og havørred må skarvprædationen på ungfisk i vandløb og smolt i vandløb samt de marine trækruter og

flaskehalse ikke overstige et niveau, der kan hindre et bæredygtigt fiskeri og fremgang for bestandene.

- Undersøge om det er muligt at målrette bortskræmning og regulering med større fokus på ål.
- På side 13 under afsnittet "Regulering" skal det tilføjes, at fiskebestandenes ve og vel også er en gyldig grund til at regulere.
- I særlige tilfælde – for eksempel i vandløb med snæbel – skal det være muligt at forvalte en koloni uden lodsejertilladelse.
- På listen over prioriterede fiskearter bør brakvandsgedde og brakvandsaborre indgå.
- Under afsnit 4.2.2 foreslås følgende formulering: Siden vinteren 2009-2010 er skarverne begyndt at søge føde i vandløbene. Det har haft negativ påvirkning på bestandene af laks, ørred og stalling".
- Hvis det kan dokumenteres, at skarv tager og beskadiger fisk i garn, så skal det være muligt at få tilladelse til at regulere ved den type redskaber.
- Det skal være muligt at kunne regulere fra båd i fredningsbælter.
- Kolonien på Langli skal fjernes, indtil der er gunstig bevaringsstatus for snæbel og laks i Varde Å.
- Begrænsningen om, at der kun kan gives dispensation til regulering i Put & Take-søer, der er mindre end 5 ha, fjernes.
- Der skal allerede nu gives lettere adgang til regulering i marine flaskehalse, hvor de prioriterede arter findes.

Med venlig hilsen

Kaare Manniche Ebert

Biolog